

V E N D I M
“NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË”

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë e përbërë nga:

Fehmi Abdiu,	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Zija Vuci,	Anëtar i“ “
Alferd Karamuço,	Anëtar i“ “
Bardha Selenica,	Anëtare e “ “
Kristofor Peçi,	Anëtar i“ “
Kujtim Puto,	Anëtar i“ “
Sokol Sadushi,	Anëtar i“ “
Hajredin Fuga,	Anëtar i“ “

me sekretare Drita Filto, në datat 04.10. 1999 dhe 28. 01. 2000, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura kërkesën me nr. 56/1 Akti, që i përket:

KËRKUESE: SHOQATA "BARAZI PARA LIGJIT", e përfaqësuar nga avokati Stavri Çeço, me prokurë.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

1. SHOQATA KOMBËTARE E TË SHPRONËSUARVE "PRONËSI ME DREJTËSI", e përfaqësuar nga avokati Agim Tartari, me prokurë .

2. KUVENDI I SHQIPËRISË, i përfaqësuar nga këshilltari juridik, Viktor Gumi, me autorizim .

3. KËSHILLI I MINISTRAVE, i përfaqësuar nga juristi Sokol Shazi, me autorizim .

OBJEKTI: Shfuqizimin e nenit 10 të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", pasi vjen në kundërshtim me Kushtetutën dhe me vetë ligjin

BAZA LIGJORE : Neni 131 gërma "a" e Kushtetutës .

Në kërkesën e saj Shoqata "Barazi para Ligjit" parashtron këto shkaqe:

- Gabimet që janë bërë nga shteti totalitar, duhet të përballohen nga vetë shteti dhe nuk mund të korrigjohen duke bërë gabime të reja . Të drejtat e fituara në mënyrë të ligjshme në kohën e monizmit, nuk janë prekur .

- Shteti e kthen pronën kur ajo ekziston dhe është në pronësi të shtetit dhe jo kur është fituar nga persona të tjerë në bazë të një veprimi juridik të ligjshëm.

- Neni 10 i ligjit vjen në kundërshtim me nenin 41 të Kushtetutës, sepse i merr personit pronën për t'ia kthyer një tjetri dhe jo për interesa publike .

- Neni 10 i ligjit prish në mënyrë të njëanshme marrëdhëniet juridike, veprim ky në kundërshtim me Konventën Ndërkombëtare të të Drejtave të Njeriut .

- Nuk rezulton asnjë rrethanë që të vërtetojë keqbesimin e personave në blerjen e ndërtesave nga shteti, përkundrazi, i kanë mirëmbajtur dhe transformuar duke bërë shpenzime të mëdha që nuk merren parasysh nga ligji nr. 7698, datë 15.04.1993.

- Kompensimi që jepet nga shteti për këto ndërtesa, është absolutisht i papranueshëm dhe diskriminues. Shuma që jep shteti është e pamjaftueshme për të blerë shtëpi tjetër, kështu që familjeve që u merret ndërtesa, do të kalojnë në kushtet e varfërisë së plotë.

Pala kërkuese, gjatë gjykimit të çështjes dhe në përfundim të saj, ndryshoi objektin e kërkesës, duke kërkuar jo ndryshimin e nenit 10, por shfuqizimin e tij dhe në eventualitetin që do të çmohet i drejtë kthimi i pronës ish-pronarëve, të shfuqizohet ajo pjesë e nenit 10 paragrafi i I-rë, për të mundësuar, që personat e tretë të shpërblehen me vlerën e plotë të ndërtesës.

GJYKATA KUSHTETUESE

pasi dëgjoi përfaqësuesin e Shoqatës "Barazi para Ligjit", që kërkoi pranimin e kërkesës; përfaqësuesit e Kuvedit dhe të Këshillit të Ministrave, që gjithashtu u shprehën për pranimin e

kërkesës; përfaqësuesin e Shoqatës Kombëtare të të Shpronësuarve "Pronësi me Drejtësi", që kërkoj rrëzimin e kërkesës si dhe shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN

Shoqata Kombëtare e të Shpronësuarve "Pronësi me Drejtësi", kërkoj rrëzimin e kërkesës me argumentin se ndodhemi para gjësë së gjykuar, sepse çështja e kushtetutshmërisë së nenit 10 të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993, është shqyrtuar një herë nga gjykata Kushtetuese. Ky pretendim i ngritur nuk është i bazuar. Është e vërtetë se Gjykata Kushtetuese me vendimin nr. 9, datë 30.11.1994 të saj është shprehur për kushtetutshmërinë e nenit 10 të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 " Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", mbi kërkesën e Grupit Parlamentar të Partisë Socialiste dhe për shkaqet e paraqitura, e ka rrëzuar këtë kërkesë. Por, ky fakt nuk do të thotë se jemi para gjësë së gjykuar. Megjithatë rregullat e gjësë së gjykuar vlejnë edhe për Gjykatën Kushtetuese, kjo e fundit është e detyruar të marrë në shqyrtim çdo çështje me të njëjtin objekt, pavarësisht se është shqyrtuar më parë, kur ndryshojnë subjektet dhe shkaqet e parashtruara dhe në rrethanat kur kërkesa është rrëzuar. Në rastin konkret, jo vetëm ka ndryshuar subjekti që është Shoqata "Barazi para Ligjit", por edhe shkaqet që kjo ka paraqitur për shfuqizimin e nenit 10 janë të tjera dhe shumë më të gjëra. Pra, duke ndryshuar subjekti dhe shkaku, Gjykata Kushtetuese nuk ka pengesë për të marrë në shqyrtim kërkesën e Shoqatës "Barazi para Ligjit".

Në paragrafin e parë të nenit 10 të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 " Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", është bërë rregullimi i problemit të ndërtesave të ish-pronarëve që janë tjetërsuar në persona të tretë. Ligjvënësi ka vendosur që këto ndërtesa t'u kthehen ish-pronarëve, ndërsa personat e tretë do të marrin masën e shpërblimit sipas çmimit të shitjes në kohën e tjetërsimit e konvertuar me indeksin e rritjes së çmimeve. Me këtë zgjidhje, ligjvënësi është përpjekur që të harmonizojë interesat e këtyre dy kategori personash, duke i dhënë përparësi ish-pronarëve me qëllim që prona të kthehet në origjinën e saj, ndërsa blerësit, të cilët janë bërë pronarë mbi bazën e kontratave të shitblerjes, ku shitës ka qënë shteti i asaj periudhe, do të marrin shpërblimin për këto ndërtesa.

Ky qëndrim i ligjvënësit, përse i përket kthimit të pronës në origjinën e saj, dmth., tek ish-pronarët apo trashëgimtarët e tyre, nuk mund të merret i shkëputur dhe as mund të kuptohet i veçuar me vetë qëllimin e nenit 1 të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", ashtu edhe me vetë frymën e këtij ligji, që në tërësinë e tij synon të rregullojë, për aq sa është e mundur, padrejtësitë e bëra shtetasve të cilët u zhveshën në mënyrë të padrejtë nga pronësia, nëpërmjet shtetëzimeve, konfiskimeve, shpronësimeve dhe me çdo mënyrë tjetër, për periudhën nga 29 nëntori 1944 e më pas. Edhe Kushtetuta, me detyrimet që përmend në nenin 181 të saj, që për një periudhë 2-3 vjeçare të nxirren ligje për rregullimin e drejtë të çështjeve të ndryshme që lidhen me shpronësimet e konfiskimet e kryera para miratimit të Kushtetutës, duke u udhëhequr nga kriteret e nenit 144 të saj, nënkupton angazhimin për një rregullim më të mirë të këtyre çështjeve, gjithnjë në interes të të shpronësuarve dhe të konfiskuarve. Prandaj, edhe vetë tendenca e legjislacionit të periudhës pas vendosjes së pluralizmit në Shqipëri, është orientuar nga mbrojtja e interesave të ish-pronarëve për të minimizuar padrejtësitë e bëra ndaj tyre nga shteti totalitar.

Duke e parë problemin në këtë këndvështrim, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se pjesa e parë e dispozitës së nenit 10 paragrafi i I-rë, që ligjëron kthimin e ndërtesave ish-pronarëve, nuk vjen në kundërshtim as me dispozitat kryesore kushtetuese që kanë qënë në fuqi në kohën e daljes së ligjit, as edhe me Kushtetutën. Duke vepruar në këtë mënyrë, shteti nuk është se ka marrë nëpër këmbë të drejtat e ligjshme të personave të tretë dhe as i ka nënvleftësuar ata, por përkundrazi, i ka marrë në konsideratë dhe ka marrë përsipër detyrimin që, për të ballancuar interesat dhe për të mos krijuar padrejtësi të reja, kategoria e personave të tretë të kompensohet duke marrë shpërblimin përkatës. Mirëpo, ndërsa kjo vëmendje e shtetit për të shpërblyer personat e tretë nuk ka munguar, mënyra se si është zgjidhur kjo çështje nga neni 10 paragrafi i I-rë, nuk është në përputhje me Kushtetutën. Duke u shpërblyer personat e tretë me çmimin e blerjes të konvertuar me indeksin e rritjes së çmimeve, ligji nuk i ka vënë këto dy kategori personash në një shesh barazie, përkundrazi, kategoria e personave të tretë është vënë në pozita pabarazie dhe diskriminuese, gjë që pas sjell pamundësinë e saj të hyjë në qarkullimin civil për të siguruar një banesë tjetër. Rregulli për masën e

shpërblimit, sipas nenit 10 paragrafi i I-rë (çmimi në kohën e blerjes i konvertuar me indeksin e rritjes së çmimeve, kur ky indeksim do të llogaritet sipas nenit 27 të ligjit në momentin e hyrjes në fuqi të tij), vjen në kundërshtim me parimin e barazisë dhe pikërisht për këtë shkak, kjo pjesë e nenit 10, duhet të shfuqizohet si antikushtetuese. Aq sa është e drejtë dhe kushtetuese kthimi i pronave ish-pronarëve, po aq e drejtë dhe kushtetuese është sigurimi nga shteti i një shpërblimi të drejtë dhe të plotë të personave të tretë, duke marrë për bazë çmimin e tregut dmth., vlerën reale që ka ndërtesa në momentin e dorëzimit tek ish-pronari. Kjo zgjidhje, nga njëra anë nuk lejon të preken interesat e personave të tretë dhe nga ana tjetër nuk lejon sigurimin e përfitimeve pasurore të papërligjura, sepse secili do të shpërblehet për aq sa i takon kundrejt objektit që dorëzon, duke marrë në konsideratë edhe shpenzimet e bëra nga personat e tretë për mirëmbajtjen dhe përmirësimin e ndërtesave.

Nga shpjegimet që dha pala kërkuese dhe subjektet e interesuara, në zbatim të nenit 10 të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993, në bazë të vendimeve të komisionit të kthimit të pronave apo të vendimeve gjyqësore, nga pikëpamja juridike, këto ndërtesa përgjithësisht kanë kaluar në pronësi të ish-pronarëve, ndërsa faktikisht, mbahen nga personat e tretë, që janë shndërruar në qiramarrës ndaj ish-pronarëve. Përderisa ka kaluar e drejta e pronësisë, kërkesa për shfuqizimin në tërësi të nenit 10 paragrafi i I-rë, me qëllim që ndërtesat t'u mbeten personave të tretë ndërsa ish-pronarët të kompensohen, ashtu siç kërkon Shoqata "Barazi para Ligjit", është kontradiktore dhe e papranueshme, sepse pas shfuqizimit, organi ligjvënës i sotëm për të plotësuar boshllëkun ligjor do të detyrohej që të bënte të njëjtin veprim që bëri organi ligjvënës në vitin 1993, dmth., të transferonte me ligj pronësinë nga ish-pronarët tek pronarët e tretë, pra shteti edhe pa qënë pronar i këtyre pronave do të prishte në mënyrë të njëanshme marrëdhëniet juridike të krijuara sipas ligjit të vitit 1993 "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve". Kështu që ajo që nuk pranohet si kushtetuese për atë kohë, sipas shkaqeve të paraqitura në kërkesë nga Shoqata, nuk mund të jetë kushtetuese sot po për të njëjtat shkaqe.

Për të gjitha arsyet e përmendura më sipër, Gjykata Kushtetuese çmon se kërkesa e shoqatës "Barazi para Ligjit" duhet pranuar pjesërisht, duke shfuqizuar atë pjesë të nenit 10 paragrafi i I-rë të ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 që ka të bëjë me masën e shpërblimit për ndërtesat ish-pronë private që janë tjetërsuar nga persona të tretë. Duke bërë këtë shfuqizim, i takon organit që ka iniciativën ligjvënëse dhe organit ligjvënës, që në përputhje me përmbajtjen e këtij vendimi, të bëjnë plotësimet përkatëse të dispozitës së nenit 10 paragrafi i I-rë të ligjit të sipërcituar.

PËR KËTO ARSYE:

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në bazë të nenit 131 "a" të Kushtetutës dhe nenit 41 të ligjit nr. 8373, datë 15.07.1998 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Shqipërisë", me shumicë votash,

VENDOSI:

Të shfuqizojë si të papajtueshme me Kushtetutën, frazën që përmban neni 10 paragrafi i I-rë i ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", me përmbajtjen: "... ndërsa personave të tretë shteti u kthen masën e shpërblimit sipas çmimit të shitjes në kohën e tjetërsimit, e konvertuar me indeksin e rritjes së çmimeve".

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Tiranë, më 21.03.2000

Nr. 56/1 i Regj. Themeltar.

Nr. 12 i Vendimit

MENDIMI I PAKICËS

Kërkesa e Shoqatës "Barazi para Ligjit" duhet të pranohet dhe neni 10 i ligjit nr. 7698, datë 15.04.1993 "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", duhet të shfuqizohet si i papajtueshëm me Kushtetutën sepse:

Ligji nr. 7491, datë 29.04.1991 "Për dispozitat kryesore Kushtetuese" me gjithë shtesat përkatëse në përmbajtjen e vet nuk pranon ndërprerjen e rendit juridik me rastin e ndërrimit të sistemeve, regjimeve apo qeverive. Si rrjedhojë, prona që qytetarët kanë fituar sipas ligjit para vitit 1991, nuk duhet t'u preket.

Është e vërtetë që pas vitit 1944 u bënë shumë marrje të padrejta të pronës. Korrigjimi i gabimeve duhet të bëhet, por gjithmonë aty ku shteti e zotëron vetë pronën, pra kur ka mundësi t'i kthejë. Kur nuk e ka në pronësi të vet, duhet t'ua kompensojë ish-pronarëve sipas mënyrave të parashikuara në ligj. Dhe për korrigjimin e padrejtësive të bëra për pronën në periudhën para vitit 1991, shteti shqiptar mori disa masa. Së pari, përcaktoi me ligje e akte të tjera normative kalimin pjesë-pjesë të pronës shtetërore në private dhe së dyti, nëpërmjet ligjit nr. 7698, datë 10.04.1993 "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", etj., mori masa për korrigjimin e gabimeve të bëra ndaj individëve të ndryshëm, të cilëve u ishte marrë prona në mënyrë të padrejtë. Por, ndërsa tjetërsimet e masat e tjera të marra për pronën shtetërore, ishin në kompetencën e vet, nuk mund të jepet i njëjti vlerësim për pronën që nuk ishte e shtetit, por e qytetarit. Këtë të fundit, shteti nuk ka të drejtë ta disponojë.

Sipas legjislacionit të mëparshëm, ishte e ligjshme kalimi i pronësisë me anën e shitblerjes, trashëgimisë etj. Këto mënyra kalimi, parashikohen edhe në nenin 41 të Kushtetutës në fuqi, sipas të cilës: "Prona fitohet me dhurim, me trashëgim, me blerje dhe çdo mënyrë tjetër klasike, të parashikuar në Kodin Civil". Duke qënë kështu, nuk mund të konsiderohet e pavlefshme blerja e shtëpive të banimit nga qytetarët në periudhat 1945-1990, aq më tepër që sipas nenit 8 të ligjit nr. 7491, datë 29.04.1991, zbatimi i përpiktë dhe i njëlllojtë i normave juridike, është i detyrueshëm për të gjitha organet shtetërore... personat fizikë e juridikë. Në nenin 27/2 të ligjit 7692, datë 31.03.1993 për "Të drejtat dhe liritë themelore të njeriut", ndërsa pranohet se askujt nuk mund t'i mohohet e drejta të ketë pronën private, përcaktohet edhe se: "Fitimi, gëzimi dhe tjetërsimi i pronës... rregullohen me ligj". Pikërisht, në bazë të ligjit, pronarët e rinj, kanë fituar shtëpitë e banimit dhe kjo e drejtë nuk mund t'u mohohet.

- Duke qënë pronarë të ligjshëm, pronarëve të rinj mund t'u merret prona vetëm në rastet e parashikuara në ligjet themelore të shtetit. Por, si ligji "Për dispozitat kryesore kushtetuese", në nenin 27/3 ashtu edhe Kushtetuta në fuqi, e kanë të shprehur qartë se shpronësimi ose kufizime në ushtrimin e së drejtës së pronës, mund të parashikohen vetëm për interes publik. Marrja nga një pronar e dhënia tjetrit, nuk është interes publik, por vetiak.

- Marrja e pronës nëpërmjet nenit 10 të ligjit "Për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve", vjen në kundërshtim me Konventën Europiane "Për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore", e cila përcakton që: "Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, veçse për arsye të dobisë publike". Ndërsa ligji "Për dispozitat kryesore kushtetuese", shpallte në nenin 8, se legjislacioni i Republikës së Shqipërisë, njeh dhe respekton parimet dhe normat përgjithësisht të pranuar të së Drejtës Ndërkombëtare, Kushtetuta në fuqi, në hierarkinë e normave, i vendos marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara, para ligjeve, duke theksuar në nenin 122/2, që një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj (siç është edhe Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut), ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të.

Duke u marrë qytetarëve pronën e fituar me kontrata të ligjshme, në kohën e lidhjes së tyre, pushteti legjislativ, futet në kompetencat e pushtetit gjyqësor, pra çënon parimin e ndarjes së pushteteve, aq më tepër që pronarët e rinj nuk kanë asnjë lloj përgjegjësie për marrjen e pronave nga shteti i asaj kohe.

Ata, kanë qënë në mirëbesim kur lidhën kontratat e shitblerjes për interes të tyre.

Referimi i shumicës tek neni 181/1 i Kushtetutës në fuqi, për të mospranuar kërkesën e Shoqatës "Barazi para Ligjit", nuk është i drejtë. Vetë neni 181, duke përcaktuar detyrimin e Kuvendit për të nxjerrë ligje për rregullimin e drejtë të çështjeve që lidhen me shpronësimet dhe konfiskimet e kryera para miratimit të Kushtetutës, përcakton njëkohësisht që ky rregullim do të bëhet duke u

udhëhequr nga kriteret e nenit 41 të Kushtetutës. Ky nen, ndërsa garanton të drejtën e pronës private njëh fitimin e pronës me kontrata, me trashëgimi e në çdo mënyrë tjetër të parashikuar në Kodin Civil, lejon shpronësimin ose kufizimin vetëm për interes publik dhe vetëm përkundrejt një shpërblimi të drejtë.

A N Ë T A R
S. Sadushi

A N Ë T A R
K. Puto